

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.02.103>

JEL classification: F02, N45

UDC: 330.34

Олександра МАНДИЧ

доктор економічних наук, професор,
професор,
кафедра фінансів, банківської справи та страхування,
Державний біотехнологічний університет, Україна
E-mail: ol.mandych@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-4375-2208
<https://www.webofscience.com/wos/author/record/AJ-4413-2020>

Олена ЖИЛЯКОВА

кандидат економічних наук, доцент,
доцент,
кафедра фінансів, банківської справи та страхування,
Державний біотехнологічний університет, Україна
E-mail: ovz1913@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-4580-1752
<https://www.webofscience.com/wos/author/record/37119727>

Андрій ЛАЧКОВ

аспірант,
кафедра фінансів, банківської справи та страхування,
Державний біотехнологічний університет, Україна
E-mail: linlacha95@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-3396-0852

Яніна ПАНФІЛОВА

аспірант,
кафедра фінансів, банківської справи та страхування,
Державний біотехнологічний університет, Україна
E-mail: yapanfilova@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-6463-3291

Валентин ПРИХОДЬКО

аспірант,
кафедра фінансів, банківської справи та страхування,
Державний біотехнологічний університет, Україна

СТАБІЛІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ АРХІТЕКТУРИ У БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячено теоретико-методологічним дослідженням фінансової архітектури в площині опрацювання напрямів стабілізації банківської системи в умовах розвитку цифрової трансформації ринкового середовища. Опрацьовані процедури та алгоритми створення моделі стабілізації передбачають окреслення критеріїв, які стосуються розвитку фінансової системи загалом, опрацювання напрямів цифрової адаптації процесів у банківській системі при взаємодії учасників фінансових відносин, представлення можливостей розвитку банківської системи. Цифровізація бізнес моделей на даному етапі розвитку ринкових відносин в окремих секторах передбачає створення дієвих механізмів адаптації, які враховуватимуть інституціональне забезпечення,

© Олександра Мандич, Олена Жилиякова, Андрій Лачков, Яніна Панфілова, Валентин Приходько, 2023

Отримано: 03.05.2023 р.

Рекомендовано до друку: 12.05.2023 р.

Опубліковано: 31.05.2023 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Як цитувати:

Мандич О., Жилиякова О., Лачков А., Панфілова Я., Приходько В. Стабілізація фінансової архітектури у банківській системі. *Економічний аналіз*. 2023. Том 33. № 2. С. 103-109. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.02.103>

вплив складових системи на ефективність функціонування, а також роль кожного окремого на результативність. Стратегічне управління передбачає моделювання процедур залучення новітніх цифрових інструментів до функціонального навантаження банківської системи. Сценарний підхід є базовим при прийнятті управлінських рішень, при чому слід зосереджувати увагу на ключових бізнес моделях для прикладного використання. Моделювання сценаріїв стабілізації банківської системи в умовах цифрової трансформації економіки будується на проведенні аналітичних досліджень, стратегічному управлінні, залученні цифрових технологічних інновацій, забезпеченні безпечності цифрового та інформаційного простору, моніторингу та оцінюванні результативності реалізації моделі.

Ключові слова: фінансова система; банківська система; ринкове середовище; цифрова адаптація; бізнес процеси; стратегічне управління; моделювання; сценарії розвитку.

Вступ

Фінансова архітектура будується на теоретико-методологічному базисі, який враховує механізми в площині організаційної, управлінської, фінансової, інформаційної систем. Реалізація процедур фінансового управління в умовах цифрової трансформації бізнесу, яка має місце останніми роками, а для України є особливо актуальною на період воєнного стану та на перспективу повоєнного відновлення. Створення диджиталізованої фінансової платформи передбачає також залучення відповідного інструментарію. Банківська система має при цьому свої особливості, які різняться за складовими та стратегічними рішеннями порівняно з фінансовою архітектурою звичайних бізнес процесів. Розуміння наявних відмінностей банківського сектора також має на меті окреслення напрямів побудови ефективної платформи для забезпечення його конкурентоспроможного розвитку.

Процедурний підхід до побудови моделі стабілізації банківської системи передбачатиме ряд напрямів взаємодії між окремими компонентами та елементами ринкового середовища, залученням механізмів фінансової взаємодії між всіма учасниками ринкових процесів, а також створенням підтримуючої системи стратегічного управління для прогнозування результатів реалізації на практиці.

Мета та завдання статті

Метою статті є проведення досліджень теоретико-методологічного базису фінансової архітектури банківської системи, а також моделювання розвитку, опрацюванню підходів та процедурних рішень за напрямками стабілізації в умовах цифрової трансформації

бізнесу та розвитку сучасних цифрових технологій.

Виклад основного матеріалу дослідження

Фінансова архітектура банківської системи будується за моделлю, яка першочергово передбачає платформу для здійснення та забезпечення фінансових операцій (операцій з грошима), процедур кредитування, зберігання фінансових активів, банківського обслуговування клієнтів (споживачів фінансових послуг), а також надання інших фінансових послуг. Виконання банками ролі посередників між депозитаріями та кредиторами, тобто між особами, які зберігають фінансові активи, та особами, які беруть кредити. Таким чином, за побудови правильного дієвого механізму взаємодії забезпечується ліквідність, стабільність та безпечність фінансової системи для бізнесу, окремих об'єктових ринків та національної економічної системи, загалом. Створення представленої системи базується на повному розумінні важелів кожного з інструментів та одночасного залучення новітніх технологій до формування та функціонування побудованої мережі [1; 2]. Класифікаційні критерії фінансової трансформації, які є можливими для застосування у банківській системі, представлені на рис. 1.

В умовах невизначеності, які наразі є однією з найбільших перешкод, одним з напрямів стабілізації банківської системи є залучення та трансфер новітніх інформаційних систем та технологій. При чому з однієї сторони, механізм використання інноваційних рішень стосуватиметься використання в якості технологічних рішень (платформа забезпечення), а з іншої – реалізація цифрових механізмів функціонування фінансового та банківського секторів.

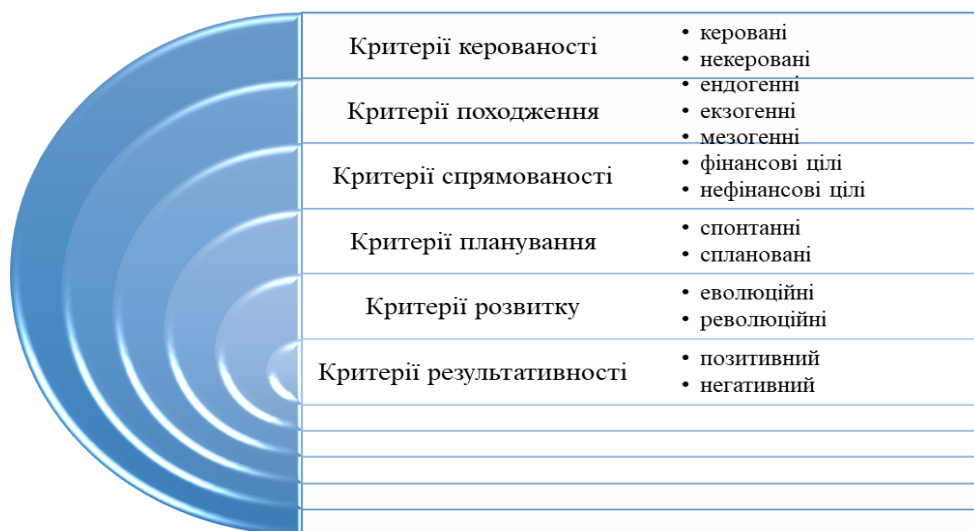

Рис. 1. Класифікаційні ознаки фінансової трансформації

Джерело: складено за даними [2].

Цифрова трансформація банківської системи для забезпечення стабілізації фінансових відносин між всіма учасниками передбачає залучення технологічних рішень, які можуть запроваджуватись банками з метою надання фінансових послуг споживачам. Через спрощення взаємодії між всіма учасниками фінансового ринку та збільшення цифрових потужностей швидкого та зручного доступу до фінансових послуг виражається потенціал розвитку цифрової трансформації банківської системи, загалом. Цифровізація банківської системи передбачає ряд можливостей:

- мобільні додатки;
- веб-портали;
- електронний інтернет-банкінг;
- використання інших цифрових каналів, які дозволяють споживачам банківських послуг здійснювати фінансові операції онлайн (переказ активів, платежі, купівля фінансових продуктів тощо) та ін.

Важливо розуміти, що трансформація фінансової та банківської системи на засадах залучення та максимізації використання цифрових технологій призводить до одночасної трансформації як, з однієї сторони, фінансових й банківських інституцій, а з іншої, до динамічних змін їх ролі та важелів впливу на

фінансову систему, загалом [3-5]. Розширення стабілізаційних процесів із залученням інструментарію цифрової трансформації має різний рівень впливовості. Формування стабілізаційного механізму матиме єдиний теоретико-методологічний базис та ситуаційні моделі у відповідності до рівня розвитку та цифрових можливостей кожної окремої системи (рис. 2).

Розвиток цифрового забезпечення для банківської системи надає нові напрями концентрації зусиль в площині розробки та покращення цифрових банківських технологій, що одночасно задовольнятиме зростаючі потреби споживачів фінансових послуг та відповідатиме напряму інноваційного розвитку банківського сектору. Цифрові платформи в банківській системі сприяють швидкому розвитку інновацій у фінансовому секторі та полегшують доступ до фінансових послуг для багатьох споживачів фінансових послуг, а також забезпечують більш ефективне управління фінансовими операціями та підвищують рівень задоволеності споживачів.

Побудова моделі стабілізації має відбуватись на засадах комплексності, адекватності, релевантності, адаптивності тощо.

Рис. 2. Цифрові технології розвитку банківської системи

Джерело: розроблено авторами.

Комплексний підхід формується за умовами сценарного використання існуючих моделей та можливості вільного вибору й змінних критеріїв, які на стадіях генерування, імплементації, реалізації матимуть алгоритми

для зміни з метою підвищення результативності системи у кінцевому результаті. Створення, таким чином, адекватної до сучасного динамічного розвитку ринкових умов, наявності умов невизначеності для бізнес

процесів, функціональне навантаження на банківську систему до кожної конкретної ринкової ситуації змінюваної моделі є необхідною передумовою. Релевантність банківської системи та її адаптивність є запорукою побудови дієвих фінансових механізмів та фінансової архітектури бізнес процесів, загалом. Окрім того, як і будь-яка стабілізаційна модель, має ризик-орієнтований вимір, тобто базисом для стабілізації слід

вважати не лише існуючу банківську платформу, а з додаванням результатів моніторингу можливих загроз та ризиків внутрішнього та зовнішнього ринкового середовища, нівелювання яких дозволить створювати антикризову систему управління та будувати фінансову архітектуру з прогнозуванням на коротко- та довгострокову перспективу розвитку банківської системи (рис. 3).

Рис. 3. Алгоритми побудови моделі стабілізації банківської системи

Джерело: розроблено авторами.

Основними перевагами для залучення цифрових технологій до функціонування банківської системи можна вважати наступні [5-7]:

- підвищення результативності фінансової та, зокрема банківської інфраструктури;
- створення якісно нових бізнес моделей;
- підвищення прибутковості через зниження витрат в існуючих бізнес моделях

Проведення комплексного аналізу поточного стану банківської системи з огляду на цифрову трансформацію включає оцінку наявних технологій, інфраструктури, кадрового потенціалу та визначення потенційних проблем і ризиків тощо. Розробка стратегії стабілізації, яка враховує особливості цифрової трансформації, представлено через процедури визначення мети, завдань та пріоритетів, а також розробку плану для досягнення стабільності в цифровому середовищі. Впровадження передових цифрових технологій та інновацій у банківську систему, зокрема диджиталізації фінансових процесів, сприятиме покращенню ефективності та забезпеченню конкурентоспроможності банківської системи.

Безпечність адаптації та цифровізації банківської системи передбачає також впровадження комплексних заходів з кібербезпеки для захисту від інформаційних загроз, що включає встановлення сучасних систем виявлення та захисту в цифровому просторі, моніторинг та аудит безпеки тощо. Проведення систематичного моніторингу та оцінки результативності моделі стабілізації банківської системи в умовах цифрової трансформації дозволить виявляти потенційні проблеми, формувати стратегії у відповідності до змін та реалізувати прийняття управлінських рішень для забезпечення стабільності системи.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Модель фінансової архітектури стабілізації банківської системи в умовах цифрової трансформації є складним завданням, яке вимагає теоретичного та методологічного підґрунтя для ефективної реалізації. У зв'язку зі стрімким розвитком цифрових технологій та поширенням цифрових платформ у банківській системі, необхідно розробити модель, яка забезпечуватиме стабільність та безпеку

функціонування банківської системи. Одним з ключових елементів моделі стабілізації є адаптація банківської системи та фінансових інститутів до цифрової трансформації шляхом впровадження сучасних технологій, що дозволить банкам підвищити результативність діяльності, цифровізувати основні процеси з фінансовими активами та забезпечити більш точну й оперативну аналітику. Крім того, модель стабілізації повинна враховувати ризики, пов'язані з ринковим середовищем, що

також охоплюватиме цифрову безпеку, захист інформації, конфіденційність даних та інші аспекти, які виникають у зв'язку зі зростанням кількості цифрових загроз. Важливим елементом моделі є розробка ефективних стратегій кібербезпеки та впровадження заходів для захисту банківської системи в сучасному цифровому просторі, що є перспективами подальших наукових досліджень в даній площині.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеев М. Д., Смоленюк Р. П. Нова інституційна стратегія національного банку України у контексті сприяння інноваційного розвитку економіки. Запорізький національний університет, 2021. С. 43-48.
2. Чмерук Г. Г., Стороженко О. О. Цифрова трансформація як нова форма трансформації фінансових відносин суб'єктів господарювання. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*, 2019. № 24 Вип. 4. С. 164-169.
3. Корнівська В. О. Українська воєнна криза як частина глибинного світового трансформаційного процесу: фінансові механізми стабілізації та відновлення. *Проблеми економіки*, 2022. № 2. С. 22-31.
4. Бортніков Г. П., Любич О. О., Гладких Д. М. Державні банки в умовах воєнного стану: ключові проблеми та заходи реагування. *Фінанси України*. 2022. № 4. С. 67-91.
5. Кривцун І. Сучасний банкінг: тенденції та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*, 2022. № 42. С. 24-29.
6. Pakhucha, E., Babko, N., Bilousko, T., Bilousko, R., Vynohradenko, S., & Azizov, O. Strategic Analysis of Export Activities of Enterprises to Ensure Sustainable Development. *European Journal of Sustainable Development*, 2021. 10(4). Pp. 251-270.
7. Гладких Д. М. Забезпечення банківської безпеки України в умовах розвитку інформаційної економіки. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-02/gladkikh_disertacia.pdf.

REFERENCES

1. Alekseyenko, M. D., and Smolenyuk, R. P. (2021). Nova instytutsiyna stratehiya natsional'noho banku ukrayiny u konteksti spryannya innovatsiynoho rozvytku ekonomiky [New institutional strategy of the National Bank of Ukraine in the context of promoting innovative economic development]. *Zaporiz'kyi natsional'nyi universytet*, 43-48 [in Ukrainian].
2. Chmeruk, H. H., and Storozhenko, O. O. (2019). Tsyfrova transformatsiya yak nova forma transformatsiyi finansovykh vidnosyn sub'yektiv hospodaryuvannya [Digital transformation as a new form of transformation of financial relations of economic entities]. *Visnyk Odes'koho natsional'noho universytetu. Seriya: Ekonomika*, 24(4), 164-169 [in Ukrainian].
3. Kornivska, V. O. (2022). Ukrayins'ka voyenna kryza yak chastyna hlybynnoho svitovoho transformatsiynoho protsesu: finansovi mekhanizmy stabilizatsiyi ta vidnovlennya [The Ukrainian military crisis as a part of the deep world transformation process: financial mechanisms of stabilization and recovery]. *Problemy Ekonomiky*, 2, 22-31 [in Ukrainian].
4. Bortnikov, H. P., Liubich, O. O., and Hladkykh, D. M. (2022). Derzhavni banky v umovakh voiennoho stanu: kliuchovi problemy ta zakhody reahuvannya [State-owned Banks Under Martial Law: Key Challenges and Responses]. *Finansy Ukrainy*, 4, 67-91 [in Ukrainian].
5. Kryvtun, I. (2022). Suchasnyy bankinh: tendentsiyi ta perspektyvy rozvytku [Modern banking: trends and prospects of development]. *Ekonomika ta suspil'stvo*, 42, 24-29 [in Ukrainian].
6. Pakhucha, E., Babko, N., Bilousko, T., Bilousko, R., and Vynohradenko, S. (2021). Strategic Analysis of Export Activities of Enterprises to Ensure Sustainable Development. *European Journal of Sustainable Development*, 10(4), 251-270 [in English].
7. Hladkykh, D. M. (2020). Zabezpechennya bankivskoyi bezpeky Ukrainy v umovakh rozvytku informatsiynoyi ekonomiky [Ensuring banking security of Ukraine in the context of the development of the information economy]. https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-02/gladkikh_disertacia.pdf.

Oleksandra Mandych, Doctor of Sciences (in Economics), Professor, Department of Finance, Banking and Insurance, State Biotechnological University, Ukraine

Olena Zhyliakova, PhD (in Economics), Associate Professor, Associate Professor, Department of Finance, Banking and Insurance, State Biotechnological University, Ukraine

Andriy Lachkov, Department of Finance, Banking and Insurance, State Biotechnological University, Ukraine

Yanina Panfilova, Department of Finance, Banking and Insurance, State Biotechnological University, Ukraine

Valentyn Prykhodko, Department of Finance, Banking and Insurance, State Biotechnological University, Ukraine

STABILISATION OF THE FINANCIAL ARCHITECTURE IN THE BANKING SYSTEM

Abstract

The article is devoted to theoretical and methodological research financial architecture in the area of elaborating the directions of stabilisation of the banking system in the context of the development of digital transformation of the market environment. The developed procedures and algorithms for creating a stabilisation model include outlining the criteria related to the development of the financial system in general, working out the directions of digital adaptation of processes in the banking system in the interaction of participants in financial relations, and presenting the possibilities for the development of the banking system. Digitalisation of business models at this stage of development of market relations in certain sectors requires the creation of effective adaptation mechanisms that take into account institutional support, the impact of system components on the efficiency of functioning, and the role of each component on performance. Strategic management involves modelling the procedures for incorporating the latest digital tools into the functional load of the banking system. The scenario approach is the basic approach to management decision-making, with a focus on key business models for application. Modelling scenarios for stabilisation of the banking system in the context of digital transformation of the economy is based on analytical research, strategic management, attraction of digital technological innovations, ensuring the security of the digital and information space, monitoring and evaluation of the model's effectiveness.

Keywords: financial system; banking system; market environment; digital adaptation; business processes; strategic management; modelling; development scenarios.

Cite as: Mandych, O., Zhyliakova, O., Lachkov, A., Panfilova, Y., and Prykhodko, V. (2023). Stabilisation of the financial architecture in the banking system. *Economic analysis*, 33 (2), 103-109. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.02.103>